

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ DI.M. ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 5710/12)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

28 Μαΐου 2020

*Η απόφαση αυτή είναι τελεσίδικη. Μπορεί να υποστεί μικροαλλαγές ως προς την μορφή.*

**Στην υπόθεση Di.M. κατά Ελλάδας.**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε επιτροπή, αποτελούμενη από τους εξής:

Aleš Pejchal, πρόεδρος,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Jovan Ilievski, δικαστές,

και Renata Degener, αναπληρώτρια γραμματέας τμήματος,

Λαμβάνοντας υπόψη:

την πιο πάνω αναφερόμενη προσφυγή (αριθ. 5710/12) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, ένας υπήκοος της οποίας, ο κ. Di.M. («ο προσφεύγων»), προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών («η Σύμβαση») στις 23 Δεκεμβρίου 2011,

την απόφαση της προέδρου του τμήματος να μην αποκαλύψει την ταυτότητα του προσφεύγοντος,

τις παρατηρήσεις των διαδίκων,

σημειώνοντας ότι στις 29 Αυγούστου 2017, η αίτηση η οποία αφορά το άρθρο 6 § 1 (πρόσβαση σε δικαστήριο) κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση και η προσφυγή κηρύχθηκε απαράδεκτη κατά τα λοιπά σύμφωνα με το άρθρο 54 § 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου

Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 21 Απριλίου 2020,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη την πιο πάνω ημερομηνία:

## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η παρούσα υπόθεση αφορά την άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου η οποία αναγνώρισε ότι ο προσφεύγων είχε δικαίωμα να εισπράξει ένα συμπλήρωμα της σύνταξής του για ορισμένα χρονικά διαστήματα (άρθρα 6 § 1 της Σύμβασης).

## ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

2. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1944 και είναι κάτοικος Σερρών. Εκπροσωπήθηκε από τον κύριο Π. Παπαδόπουλο, δικηγόρο.

3. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από την εντεταλμένη του αντιπροσώπου της, κυρία Α. Δημητρακοπούλου, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

4. Ο προσφεύγων συνταξιοδοτήθηκε στις 6 Απριλίου 1996 με τον βαθμό του

υποστράτηγου της εθνικής αστυνομίας. Με την απόφαση με αριθμό 3172/2000, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους αναπροσάρμοσε την σύμβαση γήρατος του προσφεύγοντος η οποία είχε οριστεί αρχικά από μία απόφαση με αριθμό 11730/1995.

5. Στην συνέχεια, με την απόφασή του με αριθμό 80713/2001 της 24 Μαΐου 2002, αυτό αρνήθηκε να αναπροσαρμόσει εκ νέου την σύνταξη γήρατος του προσφεύγοντος, σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002, για τον λόγο ότι οι διατάξεις αυτές αφορούσαν τις αυξήσεις του μισθού των ενεργεία στρατιωτικών και δεν είχαν εφαρμογή στους στρατιωτικούς οι οποίοι είχαν συνταξιοδοτηθεί πριν την έναρξη ισχύος τους.

6. Στις 14 Απριλίου 2003, ο προσφεύγων κατέθεσε ένσταση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον της Επιτροπής ελέγχου του ορισμού των συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, η οποία την απέρριψε ως αβάσιμη (απόφαση αριθ. 2806/2004).

7. Στις 30 Ιουνίου 2005, ο προσφεύγων κατέθεσε έφεση κατά της τελευταίας αυτής απόφασης ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Με αυτήν ζητούσε την εξαφάνιση της απόφασης αυτής καθώς και την εφαρμογή στην περίπτωση του άρθρου 6 του νόμου 2838/2000, αναδρομικά από την 1<sup>η</sup> Ιουλίου 2000 με αναπροσαρμογή της σύνταξης γήρατός του, σε συνδυασμό με το άρθρο 37 του νόμου 3016/2002 από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού (ήτοι από την 1<sup>η</sup> Ιουλίου 2000).

8. Με την με αριθμό 72817/2007 απόφασή του, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους αναπροσάρμοσε την σύνταξη γήρατος του προσφεύγοντος από την 1<sup>η</sup> Οκτωβρίου 2005, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 8 του νόμου 3408/2005. Αυτή στήριξε τον υπολογισμό της στην βάση του μισθού του βαθμού του στρατηγού.

9. Στις 18 Φεβρουαρίου 2011, το Ελεγκτικό Συνέδριο εξέδωσε απόφαση επί της έφεσης η οποία είχε ασκηθεί από τον προσφεύγοντα κατά της απόφασης με αριθμό 2806/2004 (απόφαση αριθ. 283/2011). Έκρινε κατ'αρχήν ότι, παρά την έκδοση της απόφασης με αριθμό 72817/2007 του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ο προσφεύγων είχε πάντοτε ενεργητική νομιμοποίηση, διότι ζητούσε την αναδρομική αναπροσαρμογή της σύνταξής του από την θέση των νόμων

2838/2000 και 3016/2002 σε ισχύ, και συνεπώς η αξίωσή του δεν είχε ικανοποιηθεί πλήρως. Στην συνέχεια, έκρινε ότι η απόρριψη της ένστασης του προσφεύγοντος από την Επιτροπή ελέγχου του ορισμού των συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους ήταν μη νόμιμη. Προκειμένου να φθάσει στο συμπέρασμα αυτό, σημείωσε ότι οι σχετικές διατάξεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 είχαν αναδρομική εφαρμογή από την αντίστοιχη έναρξη ισχύος τους στην περίπτωση του προσφεύγοντος, ο οποίος είχε συνταξιοδοτηθεί πριν από αυτήν την έναρξη ισχύος, αλλά ότι η σύνταξη γήρατος του ενδιαφερομένου είχε αναπροσαρμοστεί με την απόφαση με αριθμό 72817/2007 μόνον από την 1<sup>η</sup> Οκτωβρίου 2005. Τέλος, απέρριψε ως απαράδεκτο το αίτημα του προσφεύγοντος (το οποίο προβλήθηκε με το υπόμνημά της) που το καλούσε να του επιδικάσει τα μη καταβληθέντα ποσά της σύνταξής του, τα οποία φέρονταν να ανέρχονται σε 21.758,71 ευρώ (EUR).

10. Δεδομένου ότι αυτό δεν είχε την αρμοδιότητα να διαπιστώσει, στην θέση της διοίκησης, την συνδρομή των προϋποθέσεων της αναπροσαρμογής του προσφεύγοντος, το Ελεγκτικό Συνέδριο παρέπεμψε την υπόθεση στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους προκειμένου το τελευταίο να επανυπολογίσει την αναπροσαρμογή της σύνταξης στην βάση των νόμων 2838/2000 και 3016/2002, και τούτο από την αντίστοιχη έναρξη ισχύος τους.

11. Επειδή το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους δεν είχε αντιδράσει μέσα σε ένα διάστημα τριών μηνών, ο προσφεύγων προσέφυγε, στις 20 Ιουνίου 2011, στην τριμελή επιτροπή του Ελεγκτικού Συνεδρίου η οποία είναι επιφορτισμένη με την παρακολούθηση της εκτέλεσης των αποφάσεων του δικαστηρίου αυτού («η επιτροπή») για να παραπονεθεί για την μη εκτέλεση της απόφασης με αριθμό 283/2011, επικαλούμενος, μεταξύ άλλων, το άρθρο 6 της Σύμβασης. Στις 27 Οκτωβρίου 2011, η επιτροπή κάλεσε το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους να συμμορφωθεί προς την απόφαση αυτή.

12. Στις 25 Νοεμβρίου 2011, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους εξέδωσε την διορθωτική απόφαση με αριθμό 43809/2011, με την οποία δήλωνε ότι αναπροσάρμοζε την σύνταξη του προσφεύγοντος από την 1<sup>η</sup> Νοεμβρίου 2008, δυνάμει του άρθρου 8 του νόμου 3408/2005, αλλά όριζε ταυτόχρονα ότι ο

ενδιαφερόμενος έπρεπε να συνεχίσει να εισπράττει την σύνταξη η οποία είχε οριστεί από την απόφαση με αριθμό 72817/2007. Τόνιζε ότι δεν υπήρξε τροποποίηση του ύψους της σύνταξης διότι, δυνάμει του άρθρου 8 του νόμου 3408/2005, δεν μπορούσε πλέον να υπάρξει συμπληρωματική αναπροσαρμογή από την 1<sup>η</sup> Ιανουαρίου 2008.

13. Η απόφαση με αριθμό 43809/2011 κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα με μία επιστολή η οποία τον ενημέρωνε ότι, εφόσον δεν συμφωνούσε με το περιεχόμενο της απόφασης αυτής, θα μπορούσε να υποβάλει αντιρρήσεις ενώπιον της Επιτροπής ελέγχου του ορισμού των συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους ή να ασκήσει έφεση ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

14. Εν τω μεταξύ, στις 22 Οκτωβρίου 2008, ο προσφεύγων είχε καταθέσει ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου μία έφεση κατά της απόφασης με αριθμό 72817/2007 με την οποία ζητούσε να γίνει ο υπολογισμός του ύψους της σύνταξης του κατά τρόπο αναδρομικό από την 1<sup>η</sup> Ιουλίου 2000, δυνάμει των νόμων 2838/2000 και 3016/2002, και τούτο στην βάση του μισθού του αρχηγού της εθνικής αστυνομίας και όχι σε εκείνη του μισθού του στρατηγού.

15. Με την απόφασή του με αριθμό 113/2017 της 12 Μαΐου 2017, το Ελεγκτικό Συνέδριο (συνεδριάζοντας σε δικαστικό συμβούλιο) δέχθηκε εν μέρει την έφεση, εξαφάνισε την απόφαση με αριθμό 72817/2007 και ανέπεμψε την υπόθεση στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, προκειμένου το τελευταίο να υπολογίσει την αναπροσαρμογή της σύνταξης του προσφεύγοντος στην βάση του μισθού του αρχηγού της εθνικής αστυνομίας, και τούτο αναδρομικά επί τρία έτη από την ημερομηνία έκδοσης της εξαφανισθείσας απόφασης (κατ'εφαρμογήν του άρθρου 60 § 1 του κώδικα πολιτικών και στρατιωτικών συντάξεων («ο κώδικας συντάξεων»)).

#### ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

16. Το άρθρο 60 § 1 του κώδικα των συντάξεων, όπως αυτός ίσχυε την εποχή των συμβάντων, είχε ως εξής:

«Δεν επιτρέπεται σε καμιά ανεξαίρετα περίπτωση να αναγνωρισθούν αναδρομικά σε βάρος του Δημόσιου Ταμείου οικονομικά δικαιώματα από

συντάξεις για χρονικό διάστημα πέρα των τριών ετών από την πρώτη του μήνα κατά τον οποίο εκδίδεται η σχετική πράξη ή απόφαση.»

17. Το άρθρο 8 § 1 του νόμου 3408/2005 ορίζει ότι:

«Οι συντάξεις των στρατιωτικών που εξήλθαν της Υπηρεσίας μέχρι 30.6.2002 αναπροσαρμόζονται από 1ης Οκτωβρίου 2005 οίκοθεν από τις αρμόδιες Διευθύνσεις Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 5 και 6 του ν. 2838/2000 και 37 του ν. 3016/2002 (...)»

18. Με την με αριθμό 887/2016 απόφασή του, το Ελεγκτικό Συνέδριο, συνεδριάζοντας σε ολομέλεια, όρισε ότι, στις αποφάσεις του με τους αριθμούς 26/2010, 166/2010, 963/2010, 1587/2011, 3023/2012, 4319/2013 και 2234/2014, οι οποίες εκδόθηκαν υπό το φως της νομολογίας του Δικαστηρίου, είχε ήδη δεχθεί ότι, σε περίπτωση ακύρωσης μιας απόφασης της διοίκησης η οποία καθορίζει ή αναπροσαρμόζει συντάξεις γήρατος, το σημείο αφετηρίας (*dies a quo*) της τριετούς αναδρομικότητας η οποία μνημονεύεται στο άρθρο 60 § 1 του κώδικα συντάξεων ήταν η πρώτη ημέρα του μηνός στην διάρκεια του οποίου είχε εκδοθεί η ακυρωθείσα απόφαση και όχι η ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

19. Το Ελεγκτικό Συνέδριο εξέθεσε επίσης ότι, όταν η διοίκηση αναπροσάρμοζε την σύνταξη γήρατος ενός στρατιωτικού μέσα στο πλαίσιο της εκτέλεσης μιας απόφασης του Ελεγκτικού Συνεδρίου με την οποία αυτό (α) είχε ακυρώσει την αρχική άρνηση της διοίκησης να εφαρμόσει τις μισθωτικές τροποποιήσεις που προβλέπονταν από τους νόμους 2838/2000 και 3016/2002 σε στρατιωτικούς οι οποίοι είχαν ήδη συνταξιοδοτηθεί κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος των νόμων αυτών, και (β) είχε παραπέμψει την υπόθεση στην διοίκηση προκειμένου αυτή να εξετάσει τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, το σημείο αφετηρίας της τριετούς αναδρομικότητας της αναπροσαρμογής θα έπρεπε να είναι η ημερομηνία έκδοσης

της αρχικής απόφασης η οποία είχε απορρίψει την αίτηση του ενδιαφερομένου για την εφαρμογή των πιο πάνω αναφερομένων νόμων προς όφελός του.

20. Το άρθρο 105 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα έχει ως εξής:

«Για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του δημοσίου κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί, το δημόσιο ενέχεται σε αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά παράβαση διάταξης που υπάρχει για χάρη του γενικού συμφέροντος. Μαζί με το δημόσιο ευθύνεται εις ολόκληρον και το υπαίτιο πρόσωπο, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων για την ευθύνη των υπουργών.»

21. Σύμφωνα με τις αποφάσεις με τους αριθμούς 1505/2005 και 1506/2005 οι οποίες εκδόθηκαν από την ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η αγωγή αποζημίωσης στην βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα είχε καθαρά αποζημιωτικό χαρακτήρα, δεν αφορούσε συνταξιοδοτικά δικαιώματα και συνεπώς δεν είχε σχέση με την παραγραφή η οποία προβλεπόταν από το άρθρο 60 του προεδρικού διατάγματος 166/2000. Πάντοτε σύμφωνα με τις αποφάσεις αυτές, τα πρόσωπα των οποίων η αναπροσαρμογή των συντάξεων είχε απορριφθεί κατά τρόπο παράνομο μπορούσαν να απαιτήσουν αποζημίωση για την ζημία που υπέστησαν από την αιτία αυτή. Με την απόφαση της ολομέλειάς του με αριθμό 2405/2005, η οποία στην συνέχεια επικυρώθηκε από την απόφαση με αριθμό 756/2006, το Ελεγκτικό Συνέδριο εξήρτησε την δυνατότητα μιας αποζημίωσης από την προηγούμενη διαπίστωση της παρανομίας της συμπεριφοράς των διοικητικών αρχών. Από την δικογραφία προκύπτει ότι δεν υπάρχει μέχρι σήμερα απόφαση εκδοθείσα από το Ελεγκτικό Συνέδριο η οποία να επιδικάζει στους ενδιαφερόμενους χρηματικά ποσά για την αιτία αυτή.

## ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

### I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

22. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η άρνηση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους να υπολογίσει το ποσό της σύνταξης γήρατός του σύμφωνα με το

σκεπτικό της απόφασης με αριθμό 283/2011 του Ελεγκτικού Συνεδρίου και ο καθορισμός από το τελευταίο του σημείου αφετηρίας της προθεσμίας παραγραφής που προβλέπεται από το άρθρο 60 του προεδρικού διατάγματος 169/2007 στην ημερομηνία δημοσίευσης της πράξης με αριθμό 43809/2011 με την οποία αναπροσαρμόστηκε το ύψος της σύνταξής της συνιστούν παραβίαση του δικαιώματός της για αποτελεσματική δικαστική προστασία. Διακρίνει σε αυτό μία παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο κατά τα εφαρμοστέα εν προκειμένω τμήματά του έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) υπό (...) δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

A. Επί του παραδεκτού

*1. Έλλειψη ιδιότητας θύματος*

23. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, την ημερομηνία κατάθεσης της προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου, η διοίκηση είχε ήδη συμμορφωθεί προς την απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου εκδίδοντας την απόφαση με αριθμό 43809/2011, η οποία αναπροσάρμοζε την σύνταξη του προσφεύγοντος από την 1<sup>η</sup> Νοεμβρίου 2008 ακόμη και αν δεν υπήρξε αύξηση του ύψους της τελευταίας (πιο πάνω παράγραφος 12), και ότι κατά συνέπεια προσφεύγων δεν είχε την ιδιότητα του θύματος. Αυτή επισημαίνει ότι το ζήτημα του σημείου αφετηρίας της τριετούς αναδρομικότητας δεν συμπεριλαμβανόταν μεταξύ των ζητημάτων επί των οποίων το Ελεγκτικό Συνέδριο αποφάνθηκε με την απόφασή του με αριθμό 283/2011. Εκθέτει ότι η απόφαση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους στηριζόταν εν προκειμένω στο άρθρο 60 § 1 του κώδικα συντάξεων και ότι η απόφαση αυτή δεν απετέλεσε το αντικείμενο ελέγχου από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Προσθέτει ότι το ζήτημα του σημείου αφετηρίας της τριετούς αναδρομικότητας κρίθηκε κατά τρόπο γενικό με την απόφαση με αριθμό 887/2016 της ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου και, όσον αφορά τον προσφεύγοντα, με την απόφαση με αριθμό 113/2017 του δικαστηρίου αυτού.



24. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους δεν συμμορφώθηκε πραγματικά προς την απόφαση με αριθμό 283/2011 του Ελεγκτικού Συνεδρίου και ότι αυτό εξέδωσε μία νέα απόφαση (την απόφαση με αριθμό 43809/2011) η οποία δεν αντιστοιχούσε στις προσδοκίες του κατόπιν της απόφασης με αριθμό 283/2011. Δεδομένου ότι το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους δεν προέβη, κατ'αυτόν, σε μία νέα αξιολόγηση των προϋποθέσεων που απαιτούνταν για την εφαρμογή των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 από την έναρξη ισχύος τους, αυτός εκτιμά ότι έχει πάντοτε την ιδιότητα του θύματος.

25. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, με τον όρο «θύμα» το άρθρο 34 της Σύμβασης ορίζει το πρόσωπο το οποίο θίγεται από την επίδικη πράξη ή παράλειψη, της ύπαρξης της μη τήρησης των επιταγών της Σύμβασης νοούμενης και ελλείπει ζημίας. Η τελευταία έχει σημασία μόνον υπό το πρίσμα του άρθρου 41. Κατά συνέπεια, μία απόφαση ή ένα μέτρο που ευνοεί τον προσφεύγοντα δεν αρκεί κατ'αρχήν για να του αφαιρέσει την ιδιότητα του «θύματος», παρά μόνον εφόσον οι εθνικές αρχές έχουν αναγνωρίσει, ρητώς ή κατ'ουσίαν, και στην συνέχεια θεραπεύσει την παραβίαση της Σύμβασης (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Brumărescu κατά Ρουμανίας* [GC], APIΘ. 28342/95, § 50, *Recueil des arrêts et décisions* 1999-VII).

26. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, στις από 30 Ιουνίου 2005 και 22 Οκτωβρίου 2008 εφέσεις του κατά των αποφάσεων με αριθμούς 2806/2004 και 72817/2007, ο προσφεύγων ζητούσε να επωφεληθεί, για τον υπολογισμό της σύνταξης γήρατός του, της αναδρομικής εφαρμογής υπέρ του των διατάξεων των νόμων 2838/2000 και 3016/2002, με τους οποίους αυξήθηκαν οι μισθοί των στρατιωτικών. Με την λήξη της διαδικασίας ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο ενδιαφερόμενος επέτυχε τελικώς μία αύξηση της σύνταξής του, αλλά μόνον από την 1<sup>η</sup> Οκτωβρίου 2005. Όμως αυτός, επικαλούμενος τους πιο πάνω αναφερόμενους νόμους, ζητούσε την αύξηση της σύνταξής του για τα χρονικά διαστήματα από την 1<sup>η</sup> Ιουλίου 2000 μέχρι τις 30 Ιουνίου 2002 δυνάμει του νόμου 2838/2000 και από την 1<sup>η</sup> Ιουλίου 2002 μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2005 δυνάμει του νόμου 3016/2002. Εν τούτοις, μετά την απόφαση με αριθμό 283/2011 του Ελεγκτικού Συνεδρίου η οποία τον είχε δικαιώσει επί τις αρχής της

εφαρμογής των νόμων αυτών στην περίπτωση του, τα συμπληρωματικά ποσά της σύνταξης γήρατός του, τα οποία αντιστοιχούσαν στα δύο πιο πάνω αναφερθέντα χρονικά διαστήματα, ούτε καθορίστηκαν ούτε πληρώθηκαν. Το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους αναπροσάρμοσε την σύνταξη γήρατος μόνον από την 1<sup>η</sup> Οκτωβρίου 2005 (πιο πάνω παράγραφος 8).

27. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, δεν θα μπορούσε να αμφισβητηθεί ότι ο προσφεύγων, όπως ισχυρίζεται, συνεχίζει να είναι θύμα της παραβίασης της Σύμβασης η οποία, κατά την άποψή του, απορρέει από μία άρνηση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους να συμμορφωθεί προς την απόφαση με αριθμό 283/2011.

28. Συντρέχει συνεπώς λόγος να απορριφθεί η ένσταση της έλλειψης της ιδιότητας του θύματος η οποία προβλήθηκε από την Κυβέρνηση.

## *2. Μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων*

29. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή ως πρόωρη ή λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων, δεδομένου ότι ο προσφεύγων παρέλειψε να κάνει χρήση διαφόρων ενδίκων μέσων τα οποία ήταν, κατά την άποψή της, διαθέσιμα. Έτσι, αυτή ισχυρίζεται κατά πρώτο λόγο ότι, την ημερομηνία κατάθεσης της προσφυγής, η έφεση την οποία ο προσφεύγων είχε ασκήσει κατά της απόφασης με αριθμό 72817/2007 εκκρεμούσε ακόμη και ότι, όταν το Ελεγκτικό Συνέδριο εξέδωσε την απόφασή του με αριθμό 113/2017, ο ενδιαφερόμενος θα μπορούσε να ζητήσει τον ορισμό δικασίμου κατ'εφαρμογήν του άρθρου 69 § 3 του νόμου 4055/2012 και, στην συνέχεια, να ασκήσει αίτηση αναίρεσης. Εκθέτει κατά δεύτερο λόγο ότι ο προσφεύγων δεν υπέβαλε ένσταση και δεν άσκησε έφεση κατά της απόφασης με αριθμό 43809/2011 του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους ενώ η επιστολή κοινοποίησης της απόφασης αυτής έκανε μνεία της δυνατότητας άσκησης των προσφυγών αυτών. Επισημαίνει κατά τρίτο λόγο ότι ο ενδιαφερόμενος θα μπορούσε να συνδυάσει την προσφυγή του κατά της απόφασης με αριθμό 2806/2003 με μία καταψηφιστική αγωγή αντί να αξιώσει το ποσό των 21.758,71 EUR κατά τρόπο απαράδεκτο με το υπόμνημά του (πιο πάνω παράγραφος 9). Τέλος, αυτή υποστηρίζει κατά τέταρτο λόγο ότι ο

προσφεύγων δεν άσκησε αγωγή αποζημίωσης στην βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα προκειμένου να επικαλεστεί την ζημία την οποία φέρεται να του προκάλεσε η άρνηση της διοίκησης να υπολογίζει το ύψος της σύνταξής του σύμφωνα με την απόφαση με αριθμό 283/2011.

30. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι δεν παρέλειψε να εξαντλήσει κανένα ένδικο μέσο. Αναφέρει, μετά την έφεσή του της 30 Ιουνίου 2005 και την απόφαση με αριθμό 283/2011 η οποία, κατά την άποψή του, τον δικαίωσε, το Δημόσιο, το οποίο άλλωστε δεν είχε προσφύγει κατά της απόφασης αυτής ενώπιον της ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, είχε την υποχρέωση να συμμορφωθεί προς το διατακτικό της πιο πάνω αναφερόμενης απόφασης. Ισχυρίζεται ότι, αντ' αυτού, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, προβαίνοντας σε μία κατά την άποψή του εσφαλμένη ερμηνεία του διατακτικού αυτού και κυρίως καταστρατηγώντας το νόήμά του, εξέδωσε την απόφαση με αριθμό 43809/2011 η οποία μπορούσε να εφαρμοστεί μόνον για το μετά την 1<sup>η</sup> Ιανουαρίου 2008 χρονικό διάστημα. Έτσι, κατά την άποψη του προσφεύγοντος, μία προσφυγή κατά της απόφασης αυτής δεν θα μπορούσε να απολήξει σε τροποποίηση είτε της νομικής είτε της οικονομικής κατάστασής του, και συνεπώς δεν θα ήταν αποτελεσματική.

31. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι αυτός ο οποίος άσκησε ένα ένδικο μέσο που από την φύση του μπορεί να θεραπεύσει απευθείας την επίδικη κατάσταση – και όχι κατά τρόπο έμμεσο – δεν υποχρεούται να εισαγάγει άλλα μέσα τα οποία του προσφέρονταν, αλλά η αποτελεσματικότητα των οποίων ήταν αμφίβολη (*Μανουσάκης και λοιποί κατά Ελλάδας*, 26 Σεπτεμβρίου 1996, § 33, *Recueil* 1996-IV).

32. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι ο προσφεύγων άσκησε προσφυγές με τις οποίες αμφισβητούσε τον υπολογισμό της σύνταξής του τόσο ενώπιον των διοικητικών αρχών όσο και ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου και επέτυχε μία τελεσίδικη απόφαση, ήτοι την απόφαση με αριθμό 283/2011. Η απόφαση αυτή επιβεβαίωσε το δικαίωμα του προσφεύγοντος για μία μεγαλύτερη σύνταξη, αλλά δεν αναγνώρισε το δικαίωμα αυτό από την χρονική αφετηρία που όρισε ο ενδιαφερόμενος. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι στην πραγματικότητα

αυξήσεις των συντάξεων γήρατος κατ'εφαρμογήν των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 είχαν ήδη δοθεί στους συνταξιούχους με τον νόμο 3408/2005. Ακόμη και αν υποθεθεί ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο θα είχε εκδώσει μία απόφαση ευνοϊκή για τον προσφεύγοντα, αυτή θα κάλυπτε μόνον ένα χρονικό διάστημα για το οποίο ο προσφεύγων είχε λάβει ένα συμπλήρωμα σύνταξης κατ'εφαρμογήν του άρθρου 8 αυτού του τελευταίου νόμου. Επίσης, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους θα είχε πιθανότατα εφαρμόσει το άρθρο 60 § 1 του κώδικα συντάξεων, γεγονός το οποίο θα απέληγε στην ίδια κατάσταση με εκείνη που δημιουργήθηκε από την απόφαση με αριθμό 43809/2011.

33. Ως εκ τούτου, δεν θα μπορούσε να επιβληθεί στον προσφεύγοντα η υποχρέωση να προσφύγει εκ νέου ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και να δαπανήσει χρόνο και χρήμα προκειμένου να αξιώσει ποσά τα οποία αντιστοιχούν στα αναπροσαρμοσμένα ύψη των συντάξεών του, ενώ στο Ελεγκτικό Συνέδριο είχε ήδη δοθεί η ευκαιρία να θεραπεύσει απευθείας την επίδικη κατάσταση. Τούτο ισχύει πολύ περισσότερο, όσον αφορά το ένδικο μέσο το οποίο προβλέπεται από το άρθρο 105 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα που μνημονεύεται από την Κυβέρνηση, αν ληφθεί υπόψη ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο εξήρτησε την δυνατότητα αποζημίωσης των ενδιαφερομένων για την ζημία την οποία αυτοί υπέστησαν εξαιτίας της μη αναπροσαρμογής της σύνταξής τους από την προηγούμενη διαπίστωση της παράνομης συμπεριφοράς των διοικητικών αρχών (πιο πάνω παράγραφος 21). Σε κάθε περίπτωση, η Κυβέρνηση δεν προσκόμισε οποιοδήποτε νομολογιακό παράδειγμα στο οποίο οι ενδιαφερόμενοι να εισέπραξαν μία αποζημίωση για τον λόγο αυτό στην βάση του το άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα (*Κωσταδήμας και λοιποί κατά Ελλάδα*, αριθ. 20299/09 και 27307/09, § 25, 26 Ιουνίου 2012, *Ρεβελιώτης κατά Ελλάδα*, αριθ. 48775/06, §§ 36-38, 4 Δεκεμβρίου 2008, και, *Κοκκίνης κατά Ελλάδα*, αριθ. 45769/06, §§ 38-40, 6 Νοεμβρίου 2008).

34. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω αναφερομένων, το Δικαστήριο έχει την υποχρέωση να απορρίψει την ένσταση μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων η οποία προβλήθηκε από την Κυβέρνηση.

### *3. Συμπέρασμα*

35. Κατά συνέπεια, διαπιστώνοντας ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης και ότι αυτή δεν προσκρούει κατά τα λοιπά σε οποιονδήποτε άλλο λόγο απαραδέκτου, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.

#### **B. Επί της ουσίας**

36. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους ουδέποτε αποφάνθηκε επί της ουσίας των αξιώσεων τις οποίες αυτός προέβαλε στην βάση των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 για το χρονικό διάστημα από την 1<sup>η</sup> Ιουλίου 2000 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2007 και ότι επομένως αυτό δεν συμμορφώθηκε προς την απόφαση με αριθμό 238/2008 η οποία εκδόθηκε από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Επαναλαμβάνει ότι η διορθωτική απόφαση με αριθμό 43809/2011 καθόρισε το ύψος της σύνταξής του μόνον από την 1<sup>η</sup> Νοεμβρίου 2008.

37. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι δεν υπήρξε εν προκειμένω άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση με αριθμό 238/2008 του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Εκθέτει ότι αυτή έκανε δεκτή την έφεση του προσφεύγοντος, εξαφάνισε την απόφαση με αριθμό 80713/2001 του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και παρέπεμψε την υπόθεση στο τελευταίο προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί της συνδρομής των προϋποθέσεων οι οποίες επιτρέπουν την αναπροσαρμογή της σύνταξης του προσφεύγοντος στην βάση των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 από την αντίστοιχη έναρξη ισχύος τους.

38. Αυτή εκτιμά ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο έλυσε έτσι το νομικό ζήτημα που του είχε τεθεί και που ήταν διαφορετικό από εκείνο της ερμηνείας του άρθρου 60 § 1 του κώδικα συντάξεων. Προσθέτει ότι στην συνέχεια το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους εξέδωσε την διορθωτική απόφαση με αριθμό 43809/2011 και συμμορφώθηκε προς την απόφαση με αριθμό 283/2011 μέσα στο πλαίσιο της ισχύος δεδικασμένου της απόφασης αυτής, στην συνέχεια δε, με την απόφαση με αριθμό 113/2017, το Ελεγκτικό Συνέδριο ερμήνευσε το πιο πάνω αναφερόμενο άρθρο 60 § 1, σύμφωνα με την νομολογία του, και χορήγησε στον προσφεύγοντα

μία αναπροσαρμογή της σύνταξης γήρατός του στην βάση του μισθού του αρχηγού της εθνικής αστυνομίας, και τούτο αναδρομικά επί τρία έτη από την απόφαση με αριθμό 72817/2007 η οποία εξαφανίστηκε. Αναγνωρίζει ότι οι δύο εφέσεις του προσφεύγοντος, αυτή της 30 Ιουνίου 2005 (πιο πάνω παράγραφος 7) και εκείνη της 22 Οκτωβρίου 2008 (πιο πάνω παράγραφος 14), είχαν διακεκριμένο αντικείμενο, αλλά υποστηρίζει ότι η ικανοποίηση του δεύτερου αιτήματος, με την απόφαση με αριθμό 113/2017, επέφερε επίσης την ικανοποίηση του πρώτου.

39. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο το οποίο εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης θα ήταν πλασματικό εφόσον η εθνική έννομη τάξη ενός συμβαλλομένου Κράτους επέτρεπε σε μία τελεσίδικη και δεσμευτική δικαστική απόφαση να παραμείνει ανενεργή σε βάρος ενός διαδίκου (*Buyan και λοιποί κατά Ελλάδα*, αριθ. 28644/08, § 33, 3 Ιουλίου 2012). Η εκτέλεση μιας απόφασης, από οποιοδήποτε δικαστήριο και αν προέρχεται, θα πρέπει να θεωρείται ως αποτελούσα αναπόσπαστο τμήμα της «δίκης» με την έννοια του άρθρου 6. Το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ότι η αποτελεσματική προστασία του διοικουμένου και η αποκατάσταση της νομιμότητας συνεπάγονται την υποχρέωση για το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους να συμμορφωθεί προς μία απόφαση η οποία έχει εκδοθεί από το εν προκειμένω ανώτατο διοικητικό δικαστήριο του Κράτους (βλέπε, ιδίως, (*Hornsby κατά Ελλάδα*, 19 Μαρτίου 1997, § 40, *Recueil* 1997-II).

40. Προκειμένου να λάβει την απόφασή του εν προκειμένω το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να επαναλάβει τα κυριότερα γεγονότα τα οποία απετέλεσαν την βάση της αιτίας του προσφεύγοντος.

41. Έτσι, το Δικαστήριο σημειώνει ότι στις 30 Ιουνίου 2005 ο προσφεύγων άσκησε ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου μία έφεση κατά της άρνησης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους να αναπροσαρμόσει την σύνταξη γήρατός του σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002. Με την με αριθμό 283/2011 απόφασή του της 18 Φεβρουαρίου 2011, το Ελεγκτικό Συνέδριο έκρινε ότι η απόρριψη της ένστασης του προσφεύγοντος από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους ήταν μη νόμιμη και ανέπεμψε την υπόθεση στο

τελευταίο προκειμένου αυτό να επανυπολογίσει την αναπροσαρμογή της σύνταξης.

42. Εν τω μεταξύ, το 2007, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους είχε εκδώσει μία απόφαση με αριθμό 72817/2007 με την οποία αυτό αναπροσάρμοσε από την 1<sup>η</sup> Οκτωβρίου 2005 την σύνταξη γήρατος του προσφεύγοντος, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 8 του νόμου 3408/2005. Ο υπολογισμός πραγματοποιήθηκε στην βάση του μισθού του στρατηγού.

43. Στις 27 Οκτωβρίου 2011, η τριμελής επιτροπή του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στην οποία είχε προσφύγει ο προσφεύγων και η οποία είναι επιφορτισμένη με τον έλεγχο της εκτέλεσης των αποφάσεών του, έκρινε ότι το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους δεν είχε συμμορφωθεί προς την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας των τριών μηνών και το κάλεσε να το πράξει.

44. Στις 25 Νοεμβρίου 2011, σε εκτέλεση της απόφασης με αριθμό 283/2011, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους εξέδωσε μία διορθωτική απόφαση (αριθ. 43809/2011), με την οποία δήλωνε ότι αναπροσάρμοζε την σύνταξη του προσφεύγοντος από την 1<sup>η</sup> Νοεμβρίου 2008, δυνάμει του άρθρου 8 του νόμου 3408/2005, αλλά τόνιζε ταυτόχρονα ότι ο ενδιαφερόμενος έπρεπε να συνεχίσει να εισπράττει την ίδια σύνταξη με εκείνη η οποία είχε καθοριστεί από την απόφαση με αριθμό 72817/2007.

45. Αποφαινόμενο επί μιας δεύτερης έφεσης την οποία ο ενάγων άσκησε στις 22 Οκτωβρίου 2008 κατά της απόφασης με αριθμό 72817/2007, το Ελεγκτικό Συνέδριο εξαφάνισε την απόφαση αυτή και ανέπεμψε την υπόθεση στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους προκειμένου αυτό να επανυπολογίσει την αναπροσαρμογή της σύνταξης στην βάση του μισθού του αρχηγού της εθνικής αστυνομίας, και τούτο αναδρομικά επί τριών ετών από την ημερομηνία έκδοσης της εξαφανισθείσας απόφασης.

46. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, προκειμένου να εξαφανίσει την άρνηση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, το Ελεγκτικό Συνέδριο δέχθηκε στην απόφασή του με αριθμό 283/2011 ότι οι σχετικές διατάξεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 είχαν εφαρμογή αναδρομικά, από την αντίστοιχη έναρξη ισχύος τους, στην περίπτωση του προσφεύγοντος, η σύνταξη του οποίου είχε

αναπροσαρμοστεί με την απόφαση με αριθμό 72817/2007, αλλά μόνον από την 1<sup>η</sup> Οκτωβρίου 2005. Το Ελεγκτικό Συνέδριο ανέπεμψε την υπόθεση στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους προκειμένου αυτό «να επανυπολογίσει την αναπροσαρμογή της σύνταξης στην βάση των νόμων 2838/2000 και 3016/2002, και τούτο από την αντίστοιχη έναρξη ισχύος τους». Από την διατύπωση αυτή προκύπτει ότι, σύμφωνα με το Ελεγκτικό Συνέδριο, η αναπροσαρμογή της σύνταξης του προσφεύγοντος έπρεπε να πραγματοποιηθεί με την συμπερίληψη και των χρονικών διαστημάτων από την 1<sup>η</sup> Ιουλίου 2000 μέχρι τις 30 Ιουνίου 2002 και από την 1<sup>η</sup> Ιουλίου 2002 μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2005, όπως υποστήριζε ο προσφεύγων.

47. Πρέπει να επισημανθεί επίσης ότι ούτε η διορθωτική απόφαση με αριθμό 43809/2011 η οποία ελήφθη από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους σε εκτέλεση της απόφασης με αριθμό 283/2011, ούτε η απόφαση με αριθμό 113/2017 του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν ρύθμισαν το ζήτημα της μη συμπερίληψης των δύο πιο πάνω αναφερομένων χρονικών διαστημάτων.

48. Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων της δικογραφίας, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι εθνικές αρχές δεν συμμορφώθηκαν προς την απόφαση με αριθμό 283/2011 του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στερώντας με τον τρόπο αυτό το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης από οποιαδήποτε σκοπιμότητα.

49. Κατά συνέπεια, υπήρξε παραβίαση του άρθρου αυτού.

### III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

50. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

#### **A. Ζημία**



51. Ο προσφεύγων αξιώνει κατ'αρχήν 40.345,10 ευρώ (EUR) για την υλική ζημία την οποία υποστηρίζει ότι έχει υποστεί. Εκθέτει ότι το ποσό αυτό αντιστοιχεί με εκείνο το οποίο αξίωσε από το Ελεγκτικό Συνέδριο (πιο πάνω παράγραφος 9), προσαυξημένο κατά τον τόκο υπερημερίας προς 6% ετησίως από την έναρξη ισχύος των νόμων 2838/2000 και 3016/2002, καθώς και σε ένα μέρος της σύνταξης το οποίο φέρεται να μην εισπράχθηκε για το χρονικό διάστημα από την 1<sup>η</sup> Οκτωβρίου 2005 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2007. Ζητεί επίσης 5.000 EUR για την ηθική βλάβη.

52. Όσον αφορά την υλική ζημία, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο τρόπος υπολογισμού του αιτουμένου ποσού είναι εσφαλμένος, δεδομένου ότι η απόφαση με αριθμό 72817/2007 είχε αναπροσαρμόσει την σύνταξη του προσφεύγοντος από την 1<sup>η</sup> Οκτωβρίου 2005 στην βάση του μισθού του στρατηγού. Ισχυρίζεται επίσης ότι τα εθνικά δικαστήρια είναι αρμόδια για να καθορίσουν την έκταση της επικαλούμενης υλικής ζημίας και να επιδικάσουν μία αποζημίωση. Όσον αφορά την ηθική βλάβη, αυτή εκτιμά ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπέρογκο και ανατιολόγητο λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής κατάστασης στην οποία φέρεται να ευρίσκεται σήμερα η Ελλάδα. Θεωρεί ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

53. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι για την υλική ζημία, ο προσφεύγων αξιώνει ένα ποσό το οποίο εξηγεί κατά τρόπο συγκεκριμένο μέσα στις παρατηρήσεις του. Σημειώνει επίσης ότι, αν και η Κυβέρνηση, από την πλευρά της, ισχυρίζεται ότι ο τρόπος υπολογισμού του αιτουμένου ποσού είναι εσφαλμένος, δεν το διαφωτίζει ως προς το ποσό που οφείλεται πράγματι στον προσφεύγοντα κατόπιν της απόφασης του Ελεγκτικού Συνεδρίου ούτε ζήτησε από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους να προβεί στον προσήκοντα προς τούτο υπολογισμό. Το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να εικάσει αφ'εαυτού το ακριβές ποσό το οποίο οφειλόταν στον προσφεύγοντα, όμως, ελλείψει διευκρινίσεων εκ μέρους της Κυβέρνησης προς τούτο, κρίνει ότι έχει το δικαίωμα να εξαγάγει τα συμπεράσματα αυτής της τακτικής της Κυβέρνησης. Αποφαινόμενο σύμφωνα με την αρχή της επιείκειας, όπως το επιτρέπει το άρθρο 41, και στην βάση των στοιχείων της δικογραφίας, επιδικάζει στον προσφεύγοντα 20.000 EUR για όλες τις ζημίες, και δεν θεωρεί ότι

είναι απαραίτητο να ζητήσει από το Κράτος να λάβει άλλα ατομικά μέτρα ενόψει της εκτέλεσης της παρούσας απόφασης.

## **B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη**

54. Ο προσφεύγων αξιώνει 2.454,20 EUR, ποσό το οποίο υποστηρίζει ότι αντιστοιχεί στα έξοδα διαμονής και μετάβασής του στην Αθήνα (1.000 EUR) ενόψει της ακροαματικής διαδικασίας η οποία έλαβε χώρα το 2011 ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου και, αφετέρου, στα έξοδα μετάφρασης των εγγράφων τα οποία προσκομίστηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου (1.454.20 EUR).

55. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα έξοδα με τα οποία ο προσφεύγων επιβαρύνθηκε μέχρι την δημοσίευση της απόφασης με αριθμό 283/2011 αφορούσαν διαδικασίες οι οποίες θα ελάμβαναν χώρα ούτως ή άλλως μέσα στο πλαίσιο των μισθοδοτικών διεκδικήσεων του προσφεύγοντος και ότι αυτά δεν εκταμιεύθηκαν από τον ίδιο προκειμένου να προλάβει ή να επανορθώσει μία παραβίαση της Σύμβασης.

56. Σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου, ένας προσφεύγων μπορεί να επιτύχει την καταβολή των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του μόνον στον βαθμό που θα αποδειχθεί το πραγματικό και η αναγκαιότητά τους και ο λογικός χαρακτήρας του ύψους τους. Επίσης, προκειμένου να δικαιούται την επιδίκαση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης, ο προσφεύγων θα πρέπει να τα έχει εκταμιεύσει με σκοπό να προλάβει ή να επιτύχει την επανόρθωση μιας παραβίασης της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι εν προκειμένω η διαδικασία ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν επεδίωκε έναν τέτοιο σκοπό και επομένως απορρίπτει τα αιτήματα καταβολής των εξόδων διαμονής και μετακίνησης στα οποία υποβλήθηκε ο προσφεύγων ενόψει της ακροαματικής διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου αυτού.

57. Όσον αφορά την διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων δεν προσκομίζει απόδειξη αμοιβής δικηγόρου, αλλά μόνον δύο τιμολόγια που φέρουν την μνεία «για μετάφραση». Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο ενδιαφερόμενος προέβη πράγματι στην μετάφραση στα αγγλικά, εκτός από τις παρατηρήσεις του σε απάντηση εκείνων της Κυβέρνησης, τα παραρτήματα τα οποία

προσκομίστηκαν με αυτές χωρίς τούτο να ήταν απαραίτητο ή να έχει κληθεί να το πράξει. Λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων που έχει στην διάθεσή του και της σχετικής νομολογίας του, το Δικαστήριο του επιδικάζει το ποσό των 800 EUR.

### **Γ. Τόκοι υπερημερίας**

58. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να ευθυγραμμίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας με το επιτόκιο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

### **ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,**

1. *Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή,*
2. *Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης,*
3. *Αποφαίνεται*
  - (α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στην κόρη του προσφεύγοντος, εντός προθεσμίας τριών μηνών, τα ακόλουθα ποσά:
    - i. 20.000 EUR (είκοσι χιλιάδες ευρώ), για όλες τις ζημίες μαζί, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο,
    - ii. 800 EUR (οκτακόσια ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται από τον προσφεύγοντα για τον φόρο, για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη,
  - (β) ότι από την λήξη της πιο πάνω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με έναν απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς εκείνο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.
4. *Απορρίπτει, ομόφωνα, το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.*

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 28 Μαΐου 2020, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)  
Renata Degener

(υπογραφή)  
Aleš Pejchal

Αναπληρώτρια Γραμματέας

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 10 Ιουλίου 2020

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος

